

idings-
ogelijk
og veel
wat dit
tituten
visseld.
aties en
icenten

ng van
r blijft
en. Dit
en, die
verzien

wegen
ter het
umen-
belang

kunde in

en. Zij is
Philips

met 1981

De kosten van kinderopvang

A. DE ZEEUW

Samenvatting

Moeders en alleenstaande vaders met niet-schoolgaande kinderen zijn, wanneer zij willen werken, veelal aangewezen op hulp van anderen wat betreft de opvang van hun kinderen. In dit artikel wordt een aantal mogelijkheden van kinderopvang besproken. Aangegeven wordt in welke mate deze mogelijkheden beschikbaar zijn en of ze de ouders in staat stellen een halve of hele baan te hebben. Van twee mogelijkheden, die aan de laatste voorwaarde voldoen, worden tevens de kosten berekend. Het artikel wordt besloten met enige overwegingen betreffende de huidige en toekomstige situatie.

Summary

Mothers and single fathers with pre-school children depend on individual help from others, when they have (or want) a job. In this article some public nursery facilities are discussed. The article deals with the availability of nursery centres in the Netherlands and the question in how far existing nurseries enable the parent(s) to take a half- or a fulltime job. For both cases the costs are computed as well. The article is concluded with some consideration concerning the current situation and the future.

Inleiding

Het te verzorgen hebben van kleine kinderen betekent een verlies van bewegingsvrijheid voor beide ouders, vooral voor de vrouw. Hoewel de opvattingen met betrekking tot de rol van man en vrouw in het gezin aan het veranderen zijn, overheerst in onze maatschappij toch nog steeds de opvatting dat vrouwen geschikter zijn om kleine kinderen op te voeden dan mannen. Veel vrouwen, die in de beginperiode van hun huwelijk een baan hebben, houden daar met de geboorte van het eerste kind mee op. Een deel van hen zal hiermee vrede hebben. Echter vooral onder de jonge moeders en de moeders met een hogere opleiding blijken relatief velen een baan te hebben of te ambiëren. Uit een onderzoek in 1974 onder vrouwen met thuiswonende kinderen bleek dat 57% van de vrouwen zonder baan wel een werkkring buitenshuis wil hebben. De animo verschilt per leeftijdskategorie en opleidingsnivo. Van de vrouwen in de leeftijdsgroep 25 tot 35 jaar ambieert 63% een werkkring; jongeren en ouderen minder. Van de huisvrouwen met alleen lager onderwijs wil slechts 45% weer werken. Van de gehele groep acht 18% een herintreding in het arbeidsproces binnen 5 jaar waarschijnlijk; voor de 25 tot 35 jarigen is dit percentage 24 (C.B.S., 1978, p. 18, 24; MEYER, 1977, p. 100, 101).

Voor de hoger opgeleiden kan een rol spelen dat men na de vaak jarenlange studie het geleerde ook in de praktijk wil brengen. Wanneer men bij de geboorte van het eerste kind de werkkring zou verlaten, kan men hoogstwaarschijnlijk nooit meer op eenzelfde wijze als voorheen in het arbeidsproces functioneren. Voor anderen zal misschien het huishoudelijk werk en de verzorging van het gezin een onvoldoende en onbevredigende dagtaak zijn. Weer anderen zullen misschien willen werken met het oog op meer

financiële onafhankelijkheid of een wat ruimer gezinsinkomen.

Tijdens de wereld-vrouwenkonferentie van de Verenigde Naties (zomer 1980) zei de Staatssecretaris voor Emancipatiezaken J. G. Kraayeveld-Wouters het volgende: 'Ongelijkheid tussen man en vrouw is vooral ontstaan doordat de vrouw degene is die de kinderen baart en verzorgt. Overal op de wereld heeft deze reproductieve functie geleid tot een scheiding van taken tussen man en vrouw: mannen buitenshuis en vrouwen binnenshuis. Die verdeling heeft tot gevolg gehad dat vrouwen niet op de plekken zitten waar de beslissingen vallen. Het wordt tijd dat we de taken anders gaan verdelen.'

De deelname van de gehuwde vrouw aan het arbeidsproces is de laatste 15 jaren duidelijk toegenomen. Dat het hierbij alleen gaat om een toename van de vrouwen die tot de geboorte van het eerste kind doorwerken, lijkt niet waarschijnlijk. Uit de Arbeidskrachtentelling 1975 blijkt wel dat het percentage gehuwde vrouwen met een baan nog steeds het laagst is bij vrouwen waarvan het jongste kind jonger dan 6 jaar is. Van de gehuwde vrouwen onder 35 jaar oefende 12% een beroep uit indien het jongste kind jonger dan 4 jaar was. 23% als dat 4 of 5 jaar was en 31% als het 6 jaar of ouder was. Voor de 35 tot 49 jarige moeders zijn de overeenkomstige percentages 13, 18 en 25 (C.B.S., 1978, p. 57).

Ook voor alleenstaande ouders met afhankelijke kinderen kunnen de in het voorgaande genoemde motieven gelden om een werkring buitenshuis te (willen) hebben. In 1971 waren er naar schatting ruim 100.000 alleenstaande ouders. Voor bijna 90% waren dit vrouwen. Sinds 1971 is het aantal onvolledige gezinnen sterk toegenomen, enerzijds door de veranderende opvattingen over huwelijk en andere samenlevingsvormen, anderzijds door de wijziging van het echtscheidingsrecht in 1971, waarna het aantal echtscheidingen meer dan verdubbeld is. Daarnaast kiest een groeiend aantal vrouwen (en ook mannen) bewust voor alleenstaand ouderschap.

Het feit, dat alleenstaande ouders in grote meerderheid vrouwen zijn, is illustratief voor de verdeling van de rollen in onze maatschappij. Het alleenstaand-vaderschap wordt vrijwel uitsluitend bij overlijden van de echtgenote veroorzaakt. Bij echtscheiding en onwettige geboorte is het bijna altijd de vrouw die de kinderen bij zich houdt.

Het feit dat een vrij grote groep gehuwde vrouwen en alleenstaande ouders werkt of wil werken, is aanleiding om eens nader in te gaan op de mogelijkheden die deze groep heeft wat betreft de verzorging en opvang van hun kind(eren) tijdens hun afwezigheid.

In beginsel is ieder (onvolledig) gezin met kleine kinderen een potentiële gebruiker van de kindercentra. De eisen, die men aan een kindercentrum stelt, zullen voor werkende ouders veelal andere zijn dan voor niet-werkende ouders. Hoe groot de behoefte aan kindercentra is onder beide groepen is niet bekend. Veel kindercentra hebben een wachtlijst. Het is echter de vraag of iedereen zich wel in laat schrijven als wachtende.

Achtereenvolgens zal worden bekeken welke opvangmogelijkheden er zijn, welke geschikt zijn, dat wil zeggen welke de betrokken ouder(s) in staat stellen een volledige of halve baan te hebben, in hoeverre deze mogelijkheden voorhanden zijn en wat de kosten ervan zijn.

Mogelijkheden voor kinderopvang

Wanneer ouders werken, moeten met name de niet-schoolgaande kinderen worden opgevangen en verzorgd. Dit kan op verschillende manieren gebeuren, zowel thuis bijvoorbeeld door familie, burens of betaalde hulp, als buitenshuis in een van de velen typen kindercentra.

Alleen wanneer een van beide ouders of de alleenstaande ouder parttime werkt, zal het soms mogelijk zijn een of meer personen uit *familie- en/of vriendenkring* in te schakelen bij de opvang van het kind of de kinderen. Dit type kinderopvang gebeurt meestal zonder dat daarvoor betaling plaatsvindt. Men past als wederdienst ook op kinderen van de anderen zodat allen in staat zijn een gedeeltelijke werkkring te hebben, of men levert een andere wederdienst.

Aan deze vorm van kinderopvang zal hier verder geen aandacht worden besteed (ook al zal het een grote groep gezinnen betreffen) omdat:

- men op deze wijze niet in staat gesteld wordt een volledige werkkring te nemen;
- men afhankelijk blijft van de goedheid en beschikbaarheid van anderen, hetgeen een wankel basis vormt voor de continuïteit van de werkkring en de planning van een eventuele carrière.

Een tweede groep opvangmogelijkheden waaraan weinig aandacht besteed zal worden, is de groep *kindercentra zonder overheidssubsidie*. Er zijn te weinig gegevens over gevonden wat betreft omvang, voorkomen en kosten om in algemene zin iets te kunnen zeggen over de geschiktheid voor werkende ouders. Tot deze groep behoren de bedrijfskrèches en de partikuliere speelzalen.

In 1974 bleek slechts bij 6% van de werkende moeders een bedrijfskrèche op het werk aanwezig te zijn. 55% van deze moeders wenste toen een kinderopvang op hun werk (MEYER, 1977, p. 102). De Werkgemeenschap Kindercentra Nederland schat dat er momenteel slechts ca. 25 bedrijfskrèches zijn; deze zijn voornamelijk te vinden in het westen van het land bij ziekenhuizen, universiteiten en dergelijke. Over partikuliere initiatieven is heel weinig bekend. Incidenteel wordt in de media aandacht geschonken aan oplossingen, die groepen partikulieren hebben gevonden voor de opvang van hun kinderen wanneer zijzelf werken. Enige voorbeelden hiervan zijn de Stichting Experimentele Kresj Het Breed in Amsterdam-Noord (*Margriet*, 26 sept. 1980) en de totaal-krèche De Toekomstbouwers in Rotterdam die echter deels door de overheid gesubsidieerd wordt (*Denken en Doen*, sept. 1980).

Over de *kindercentra met overheidssubsidie* is meer informatie beschikbaar, met name uit de publikatie Kindercentra 1977 van het Centraal Bureau voor de Statistiek en uit mededelingen van de Werkgemeenschap Kindercentra Nederland.

Tussen de kindercentra met subsidie bestaan een aantal verschillen – onder meer in het aantal openingsuren – op grond waarvan de volgende typen kunnen worden onderscheiden:

peuterzaal:	maximaal vier maal per week ten hoogste vier uur per werkdag geopend voor steeds dezelfde kinderen (ca. 87% van de centra);
ochtend- of middagklas:	elke morgen of middag geopend voor dezelfde kinderen, minimaal vijf keer per week (ca. 6% van de centra);

kinderdagverblijf:	per werkdag minimaal acht aaneengesloten uren geopend (ca. 5% van de centra);
peuterklas:	's morgens en 's middags geopend voor dezelfde kinderen, zoals de kleuterschool (ca. 1% van de centra);
halve-dagverblijf:	per werkdag meer dan vier uur maar minder dan acht uur aaneengesloten geopend (ca. 1% van de centra).

De kindercentra worden met name bezocht door drie- (63%) en twee-jarigen (29%); de 1,2% nul- en éénjarigen gaan voornamelijk naar een kinderdagverblijf. De vier- en vijfjarigen maken 7% van het aantal ingeschreven kinderen uit. Kinderen van deze leeftijd bezoeken over het algemeen al de kleuterschool (C.B.S., 1977).

De kindercentra blijken niet gelijkmatig over het gehele land verspreid te zijn. Gerelateerd aan het aantal twee- en driejarigen (die 90% van het aantal kinderen in de centra vormen) vindt met het grootste aantal centra in Noord Holland, Zeeland en Limburg. Tevens blijkt het aanbod groter in steden met een inwonertal > 100.000 en in plattelandsgemeenten.

In de grote steden (≥ 100.000 inwoners) is het aanbod van kindercentra bovendien gevarieerder (C.B.S., 1977, tabel 1 en 2).

Naast de beperkte aanwezigheid is ook de beperkte capaciteit van de kindercentra een faktor die het nut ervan beperkt. Meestal ligt de grens bij een aantal tussen 15 en 24 kinderen (67%). Bij de kinderdagverblijven en de halve- dagverblijven ligt de grens over het algemeen wat hoger dan bij de drie andere typen (66% tussen 20 en 75 kinderen) (C.B.S., 1977, tabel 21).

Het aantal kindercentra is de laatste jaren sterk toegenomen. De Werkgemeenschap Kindercentra Nederland (WKN) schat dat er momenteel ca. 3000 peuterspeelzalen en ca. 170 kinderdagverblijven zijn. Halve-dagverblijven komen bijna niet voor (± 15). De groei heeft niet name plaatsgevonden in de categorie peuterspeelzalen. Deze toename is niet direct ten gunste van werkende ouders geweest, aangezien peuterspeelzalen een te geringe openingsfrequentie en -duur hebben om ouders in staat te stellen – op z'n minst parttime – buitenshuis te werken. De sterke groei in deze categorie is echter wel te verklaren uit het feit dat de publieke opinie lange tijd sterk gekant is geweest tegen buitenshuis werken van moeders met kleine kinderen. Verder heeft de nadruk veelal gelegen op de voordelen voor het kind, zoals meer speelruimte en sociale contacten.

Moeders die (willen) werken, zoeken resp. hebben meestal een gedeeltelijke werkring. In parttime functies zijn echter talloze variaties mogelijk wat betreft tijdsduur en spreiding van de uren over de week. Het minimum aantal werkuren per dag (zonder reistijd) ligt echter al gauw op $3\frac{1}{2}$ tot 4 uur (een ochtend of middag). In feite geven alleen de halve-dagverblijven en de kinderdagverblijven de mogelijkheid om een halve dag of meer te werken. Zij zijn namelijk gemiddeld resp. 5,5 en 9 uur per dag aaneengesloten geopend.

Aangezien er slechts ca. 15 halve-dagverblijven zijn, wordt in dit artikel verder alleen aandacht besteed aan de kinderdagverblijven.

Een vierde mogelijkheid van kinderopvang, die in het artikel eveneens uitgebreider aan de orde zal komen, is *iemand in dienst nemen* die je kind(eren) thuis verzorgt.

Gegevens over het aantal gezinnen dat van deze mogelijkheid gebruik maakt of zou

willen maken, zijn niet bekend evenmin als gegevens over de belangstelling voor het uitoefenen van een dergelijke functie. Wel kan met vrij grote nauwkeurigheid iets gezegd worden over de kosten van deze vorm van kinderopvang en over de mate waarin deze aansluit bij de behoefte van werkende ouders.

Opvang in een kinderdagverblijf

In een kinderdagverblijf kunnen kinderen zowel hele als halve dagen worden opgevangen.

De kinderdagverblijven hebben gemiddeld meer inkomsten en uitgaven dan de andere vier typen kindercentra tezamen.

De inkomsten bestaan uit de ouderbijdragen, exploitatiesubsidies en de bijdragen uit de Rijksbijdragenregeling Kinderdagverblijven. De uitgaven zijn vooral die voor het personeel (ca. 75%) en de huisvesting (ca. 15%) (C.B.S., 1977, p. 13).

De ouderbijdrage voor het kinderdagverblijf wordt vastgesteld door het Ministerie van C.R.M. en geldt voor alle erkende gesubsidieerde kinderdagverblijven. Deze bijdrage wordt naar draagkracht vastgesteld. In bijlage 1 is een tabel van de ouderbijdragen per maand opgenomen, zoals deze m.i.v. november 1979 werden vastgesteld¹. Bij plaatsing van meer kinderen uit één gezin geldt de bijdrage volgens de tabel, vanaf het tweede kind verhoogd met f 11.- (voor halve dagen f 6.-) per kind. Bij de berekening van de totale bijdrage wordt dan uitgegaan van het kind met de hoogste bijdrage (Rijksbijdragenregeling 1977).

In tabel 1 zijn de kosten (in 1979) weergegeven van kinderopvang in een kinderdagverblijf voor zowel hele als halve dagen en voor één en twee kinderen, gebaseerd op 11 maanden opvang. Zij gelden voor het (minimale) netto gezinsinkomen van een werkend echtpaar samengesteld uit het inkomen van de man, te weten het minimumloon voor 23-jarigen inkl. vakantietoeslag, exkl. kinderbijslag en premie ziekenfonds voor een volledige werkweek, plus het inkomen van de vrouw, te weten het minimumloon voor 23-jarigen inkl. vakantietoeslag, exkl. premie ziekenfonds bij resp. een halve en een volledige werkweek.

De ouderbijdragen voor de kinderopvang in een kinderdagverblijf variëren, zoals gezegd, met het netto gezinsinkomen. Zij zijn minimaal (1979) bij een inkomen kleiner

Tabel 1. Ouderbijdragen voor kinderopvang in een kinderdagverblijf naar verblijfsduur en inkomen in guldens per jaar.

	Netto gezinsinkomen (1979) in guldens/jaar*	
	Bij halve werk- week vrouw f 23.500 (1,5 × minimumloon)	Bij volledige werkweek vrouw f 29.600 (2 × minimumloon)
1 kind, halve dagen	913	—
1 kind, hele dagen	—	3003
2 kinderen, halve dagen	979	—
2 kinderen, hele dagen	—	3124

* Voor een toelichting van het gebruikte inkomensbegrip, zie tekst.

of gelijk f 15.600 (ca. minimumloon) en maximaal bij een inkomen van f 27.900 of meer (bijlage 1). De bijdragen per jaar variëren derhalve van:

- f 66 tot f 1507 voor één kind en halve dagen,
- f 121 tot f 3003 voor één kind en hele dagen,
- f 132 tot f 1573 voor twee kinderen en halve dagen,
- f 242 tot f 3124 voor twee kinderen en hele dagen.

Uit tabel 1 blijkt dat bij een volledige werkweek van man en vrouw die beide het minimumloon verdienen, de ouderbijdrage al maximaal is. Deze neemt dan ca. 22% van het door de vrouw verdiende extra inkomen (netto f 13.700) in beslag. Verdient de vrouw meer dan het minimumloon dan zal dit percentage lager zijn.

Bij een halve werkweek van de vrouw en minimumloon is de ouderbijdrage aanzienlijk lager, omdat zowel het gezinsinkomen lager als de verblijfsduur van de kinderen korter is. De bijdrage bedraagt echter nog altijd ca. 12% van het inkomen van de vrouw (netto f 7.600). Verdient de vrouw meer dan het minimumloon maar minder dan ca. f 12.300 (dit is de aanvulling tot het inkomen waarbij de ouderbijdrage maximaal is), dan neemt ook de ouderbijdrage toe; het percentage blijft echter ca. 12%. Verdient de man echter meer dan het minimumloon, dan zal de kinderopvang, die de extra verdiensten van de vrouw mogelijk maakt, een groter deel van die verdiensten in beslag nemen en wel maximaal 20%.

In alle genoemde gevallen blijft echter een zodanig deel van het door de vrouw verdiende extra inkomen over, dat dit in een redelijke verhouding tot het werk staat.

Ook voor alleenstaande ouders en echtparen, waarvan maar een ouder werkt, kunnen dergelijke berekeningen worden gemaakt. Dit wordt hier echter niet verder uitgewerkt.

Zoals gezegd, ontvangt een kinderdagverblijf subsidie van de overheid. Tabel 2 geeft een globaal beeld hoe de ouderbijdrage en de overheidssubsidie zich tot elkaar verhouden. In 1976 werd van de uitgaven per kind in het kinderdagverblijf slechts 30% door de ouderbijdrage gedekt. De rest was afkomstig uit subsidies van gemeente en rijk. Nu zal de situatie waarschijnlijk weinig anders zijn.

Uit het voorgaande blijkt dat zelfs de meest betalende ouders niet zelf geheel de kosten van het verblijf van hun kind in het kinderdagverblijf betalen. Dit geldt nog veel sterker wanneer meer kinderen uit een gezin in het kindercentrum verblijven. Hier is dus duidelijk sprake van inkomensoverdracht die ten goede komt aan - al of niet werkende - ouders, die hun kinderen naar een kinderdagverblijf laten gaan.

Wie maken er nu gebruik van een kinderdagverblijf? Met andere woorden aan wie komt deze inkomensoverdracht ten goede? Uit verschillende studies blijkt dat wer-

Tabel 2. Inkomsten per kind in een kinderdagverblijf (1976) in guldens per jaar

Inkomsten	
Bijdragen ouders	1021
Gemeentesubsidie	1933
Subsidie rijk	318
Overige	73
Totaal	3344

Bron: C.B.S., 1977, tabel 33.

900 of meer

e beide het
an ca. 22%
g. Verdient

derbijdrage
uur van de
komen van
aar minder
derbijdrage
echter ca.
opvang, die
verdienden

de vrouw
werk staat.
der werkt,
niet verder

bel 2 geeft
lkaar ver-
chts 30%
meente en

de kosten
eel sterker
ier is dus
werkende

n aan wie
dat wer-

kende vrouwen meer gebruik maken van een kindercentrum dan huisvrouwen.

In het algemeen maakt men meer gebruik van een kindercentrum naarmate de vrouwen een hogere opleiding hebben genoten en (dus) tot de hogere welstandsklassen behoren (MEYER, 1977, p. 106). Het gebruikte kindercentrum is weliswaar vaker een peuterspeelzaal dan een kinderdagverblijf, maar dat is niet verwonderlijk omdat kinderdagverblijven in de minderheid zijn en dus voor velen niet tot de mogelijkheden behoren.

Van de gebruiksters noemt 36% als reden om van een kindercentrum gebruik te maken, dat zij kunnen gaan werken. Aangezien de inkomensgrens voor de maximum ouderbijdrage vrij laag ligt, het veelal ouders uit de hogere welstandsklassen zijn die gebruik maken van de kindercentra en de ouders gemiddeld slechts 30% van de opvangkosten van hun kind zelf betalen, kan worden gesteld, dat het niet irreal zou zijn de inkomensgrens voor de maximale ouderbijdrage drastisch te verhogen. Verder is het de vraag of het juist is dat de bijdrage voor een tweede kind uit het gezin niet hoger dan f 121 is. Gemiddeld kost de opvang van het tweede kind ook ca. f 3000 per jaar!

Een herziening van het ouderbijdragensysteem op beide genoemde punten zou kunnen leiden tot een verruiming van het aanbod van kinderdagverblijven, de duurste maar ook de meeste mogelijkheden biedende kindercentra, aangezien met een zelfde bedrag aan subsidie dan meer centra gesubsidieerd zouden kunnen worden.

Verzorging thuis

Wordt gekozen voor verzorging van één of meer kinderen thuis dan zal in de meeste gevallen betaalde hulp moeten worden aangetrokken. Aangezien deze hulp naast de verzorging van de kinderen vaak ook enige huishoudelijke taken zal (moeten) verrichten, is haar werk te vergelijken met dat van een uitwonende huishoudster. De kosten van deze vorm van kinderopvang voor hele of halve dagen zijn daarom gelijk gesteld aan de loonkosten van een uitwonend huishoudster.

Een huishoudster van 23 jaar of ouder met een volledige werkweek dient tenminste het minimumloon te ontvangen. Is zij tussen 16 en 23 jaar oud, dan heeft zij recht op het minimumjeugdloon behorend bij haar leeftijd. De loonkosten zijn berekend bij een volledige werkweek en een halve werkweek, zowel op basis van het minimumloon als het minimumjeugdloon van een 19-jarige², beide in 1979, inclusief vakantietoelage, verminderd met het bedrag voor kost en vermeerderd met de werkgeverslasten³. De loonkosten zijn weergegeven in tabel 3.

De kosten van kinderopvang thuis liggen aanzienlijk hoger dan de (maximale) kosten van kinderopvang in een kinderdagverblijf (ca. 8 maal zo hoog). Kinderopvang thuis betekent voor de meeste gezinnen geen alternatief, aangezien de kosten ervan het extra verdiende inkomen in veel gevallen zelfs te boven zullen gaan. Immers men

Tabel 3. Loonkosten* uitwonend huishoudster naar leeftijd en duur werkweek in guldens per jaar.

Leeftijd	Volledige werkweek	Halve werkweek
19 jaar	16682	8207
23 jaar	25086	12174

* De berekeningswijze is op aanvraag verkrijgbaar bij de redactie.

verdient zelf een netto inkomen en moet daarmee een bruto loon betalen. Globaal betekent dit dat een vrouw, die het salaris van een beginnend akademikus verdient, haar hele salaris ziet opgaan aan de (minimum)loonkosten van haar 'huishoudster'; zij werkt dan dus puur voor haar plezier!

Een ander knelpunt in deze vorm van kinderopvang is gelegen in de 40-urige werkweek van de hulp. Wanneer man en vrouw beide een volledige baan hebben, zijn zij beide, inclusief lunchpauze en reistijd, aanzienlijk langer dan 40 uur per week van huis. Om toch aan kinderopvang gedurende 40 uur voldoende te hebben zal óf een van beide ouders zijn/haar baan moeten terugbrengen tot 4 dagen per week, óf een regeling moeten worden getroffen met behulp van glijdende werktijden. Werkt de hulp van 9 tot 17 uur dan kunnen de ouders bijvoorbeeld van 7.30 tot 17 uur, resp. van 9 tot 18.30 uur afwezig zijn.

Een derde probleem is dat men zijn vrijheid om te werken in handen legt van één persoon: bij vakantie, ziekte of vertrek van de hulp komt men eerder voor problemen te staan dan wanneer men gebruik maakt van een kindercentrum.

Konklusie

Momenteel is het zo dat moeders of alleenstaande ouders, die willen werken, veelal individueel een oplossing moeten zoeken voor de opvang van hun kind(eren) en zo'n oplossing is er eigenlijk alleen wanneer men een vrij beroep heeft, thuis werkt of voldoende geld verdient om zich thuis te laten vervangen. De bestaande, georganiseerde opvangmogelijkheden zijn immers onvoldoende kwa aantal, regionale spreiding en aansluiting op de behoeften van werkende ouders. Met betrekking tot dit laatste punt geldt met name dat ze te weinig uren aaneengesloten zijn geopend. Dit komt omdat de ontwikkeling in de kindercentra tot op heden, ondanks de veranderende rolopvattingen binnen het gezin, vrijwel geheel gericht geweest is op de *voordelen voor het kind*.

Werkende ouders zouden gebaat zijn bij een uitbreiding van met name het aantal kinderdagverblijven en halve-dagverblijven, aangezien deze beide typen centra per dag voldoende uren achtereen geopend zijn om het hebben van een (gedeeltelijke) baan mogelijk te maken. Volgens de huidige bijdrage-regeling kosten deze centra de gemeenschap echter veel geld. Dit geld komt bovendien grotendeels terecht bij de hogere welstandsklassen. Een en ander zou pleiten voor een *uitbreiding van de ouderbijdrageregeling* tot inkomens boven f 27.900: gezinnen met inkomens boven deze grens kunnen best meer opbrengen dan de nu van hen gevraagde f 1500 of f 3000.

Het is illustratief de kosten van kinderopvang te vergelijken met de uitgaven die ouders gemiddeld voor hun kinderen doen (DE ZEEUW, 1980). Herberekening van de resultaten op het nivo van 1979 leert dat bij een netto inkomen van ca. f 28.000 voor een kind ca. f 2800 wordt uitgegeven. Voor twee kinderen is dit ca. f 5200⁴. De ouderbijdrage voor één resp. twee kinderen in een kinderdagverblijf bedragen in dezelfde inkomensgroep f 3000 resp. f 3124.

Bij minimumloon zijn de uitgaven voor één en twee kinderen f 2260 resp. f 4180. De overeenkomstige ouderbijdragen zijn f 121 en f 242.

De hoge kosten voor de maatschappij van kinderopvang in kinderdagverblijven kan ook een reden zijn om naar *andere, goedkopere alternatieven* van kinderopvang te zoeken. Voorbeelden zijn al genoemd onder de partikuliere alternatieven. Gedacht kan

. Globaal verdient, 'dokter'; zij

40-urige
binnen, zijn
week van
of een van
regeling
van 9 tot
18.30 uur

t van één
plemen te

en, veelal
) en zo'n
werkt of
georga-
ale spre-
it laatste
Dit komt
derende
elen voor

et aantal
per dag
(ke) baan
a de ge-
e hogere
van de
ven deze
3000.

ven die
g van de
voor een
004. De
agen in

180. De

ven kan
vang te
cht kan

mei 1981

bijvoorbeeld ook worden aan het in België reeds lang werkzame systeem van pleegmoeders. Het principe is dat de werkende moeder met een familielid of vrouw uit de buurt een overeenkomst sluit voor de opvang van haar kind(eren) tegen betaling van een bepaald bedrag. Er is een wettelijke regeling, die voorziet in een controle op de pleegmoeders, het aantal kinderen, de behuizing en dergelijke. In sommige plaatsen wordt vraag en aanbod van pleegmoeders en kinderen gekoördineerd via een babydagcentrale, die tevens cursussen en begeleiding geeft voor pleegmoeders. Dit laatste heeft als voordeel dat ook bij ziekte van de pleegmoeder een oplossing mogelijk is, terwijl het systeem tevens vrijblijvendheid tegen gaat.

Noten

1. Dit artikel is een verdere uitwerking van het 11e hoofdstuk uit het nog te publiceren C.B.S.-rapport 'Kosten van kinderen - herziening rekenkundige methode, berekening van de kosten m.b.v. de resultaten van het Werknemersbudgetonderzoek 1974/'75'. Aangezien dit rapport in 1979 is geschreven, zijn alle berekeningen gebaseerd op de kosten in 1979. Een uittreksel uit genoemd rapport is verschenen in de Sociale Maandstatistiek van april 1980.
2. In verband met het vereiste verantwoordelijkheidsbesef is een 19-jarige gekozen.
3. Een beschrijving van de berekeningswijze staat in een advies van het Voorlichtingsinstituut voor het Gezinsbudget aan de Stichting Welzijnsbevordering weduwen en weduwnaars: De financiële konsekventies voor weduwnaars van zeven alternatieve regelingen t.a.v. full-time huishoudelijke hulp. (1975, p. 9 en bijlage 1).
4. De uitgaven voor de kinderen zijn op het niveau van 1979 door prijsstijgingen sinds 1974/'75 met ca. 28% toegenomen. Het inkomen is met behulp van de loonkosten-index opgehoogd. Deze bedraagt voor 1979 ten opzichte van 1974/'75 194/150. (Bron: Statistisch Zakboek 1979. Indexcijfers regelingslonen van volwassen werknemers, p. 293).

Literatuur

- C.B.S. 1977. Kindercentra 1977. 's-Gravenhage.
C.B.S. 1978. Arbeidskrachtentelling 1975. 's-Gravenhage.
Geen plaats in de crèche. *Margriet* 1980 (39) 77-80.
Ik hecht niet zoveel aan een tweeoudergezin. *Denken en Doen* 64 (9), 12-15.
MEYER, J. L. 1977. Sociale atlas van de vrouw. *S.C.P.-cahier* 11. 's-Gravenhage.
Rijksbijdragenregeling 1977. 's-Gravenhage. (Tevens is gebruik gemaakt van de in 1979 herziene tabel van ouderbijdragen.)
ZEEUW, A. E. DE. 1980 (a). Uitgaven voor kinderen; een toepassing van de rekenkundige methode. *Sociale Maandstatistiek* 28 (4) 64-78.
- (b) De kosten van kinderen en de herstructurering van de kinderbijslag. *Economisch Statistische Berichten* 65 (3262) 780-784.

Korrespondentieadres

A. de Zeeuw, A. van Schendelplein 88, 2624 CS Delft.

ir Annelies de Zeeuw studeerde huishoudwetenschappen aan de Landbouwhogeschool te Wageningen. Zij was tijdelijk werkzaam bij de hoofdafdeling Statistiek van inkomen en consumptie van het Centraal Bureau van de Statistiek. Thans is zij hoofd van de afdeling ledenservice van de Consumentenbond.

Bijlage 1. Tabel van maandelijks ouderbijdragen voor kinderdagverblijven per 1 november 1979 in guldens.

Netto gezinsinkomen* per maand	Hele dag 5 uur	Halve dag 5 uur	Netto gezinsinkomen* per maand	Hele dag 5 uur	Halve dag 5 uur
minder dan 1300	11	6	1700-1724	106	53
1300-1324	16	8	1725-1749	112	56
1325-1349	21	11	1750-1774	119	60
1350-1374	27	14	1775-1799	126	63
1375-1399	33	17	1800-1824	133	67
1400-1424	38	19	1825-1874	140	70
1425-1449	43	22	1875-1924	153	72
1450-1474	48	24	1925-1974	166	83
1475-1499	54	27	1975-2024	180	90
1500-1524	59	30	2025-2074	193	97
1525-1549	64	32	2075-2124	207	104
1550-1574	69	35	2125-2174	219	110
1575-1599	75	38	2175-2224	233	117
1600-1624	81	41	2225-2274	247	124
1625-1649	86	43	2275-2324	260	130
1650-1674	92	46	2325 en hoger	273	137
1675-1699	100	50			

* Netto inkomen van man en vrouw minus kinderbijslag en eventueel verschuldigde premie op maandbasis van vrijwillige ziekenfondsverzekering c.q. ziektekostenverzekering.